

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Mihail KOGĂLNICEANU

SCRIERI LITERARE, SOCIALE ȘI ISTORICE

LITERA

biblioteca școlarului

Mihail

KOGĂLNICEANU

SCRIERI LITERARE SOCIALE ŞI ISTORICE

Litera

INTERNAŢIONAL

BUCUREŞTI — CHIŞINĂU

APRECIERI CRITICE

Kog[lniceanu,]n literatura istoric[a Rom`niei, =i Alecsandri, ]n literatura noastr[ poporan[, joac[ p`n[la un punct rolul lui Columb]n privin\a geografic[.

Bogdan P. Hasdeu: **Cronicile Rom`niei de Kog[lniceanu**,]n “Columna lui Traian”, III, 1872, nr. 31, p. 273.

M. Kog[lniceanu “e cel dint`i creier rom`nesc organizat]n sens modern, care prime=te =i elaboreaz[problemele g`ndirii continentului din vremea lui pentru a le pune de acord cu interesele na\ionale”.

Octavian Goga, **Mihail Kog[lniceanu precursor al Unirii neamului**, Bucure=ti, 1936, p. 3.

Darul de c[petenie al lui Kog[lniceanu e de a fi avut spirit critic, atunci c`nd lumea nu-l avea; =i de a-l fi avut ]n form[ constructiv[, ardent[, f[r[ sarcasm steril. Peste tot, ]n programele revistelor, redactorul =tie ce vrea. “Dacia literar[“ se cheam[ a=a (spre deosebire de perfida “Abeille moldave” a lui Asachi) fiindc[, f[c`nd abstrac\ie de loc, vrea s[se]ndeletniceasc[cu “produc\iile rom`ne=ti fie din orice parte a Daciei”, ]n care scop are s[ reproduc[ scrieri originale din toate publica\iile, pentru ca, ]ntocmai ca ]ntr-o oglind[, s[ se vad[ scriitorii “moldoveni, ardeleni, b[n[\eni, bucovineni, fie=tecare cu ideile sale, cu limba sa, cu chipul s[u”. }n sf`r=it, \elul]i este]nf[ptuirea dorin\ei ca “rom`nii s[aib[o limb[=i o literatur[comun[pentru to\i...”

Proza lui Kog[lniceanu e cu at`t mai valoroas[ cu c`t e mai veche. Scrisorile din 1834-1838, *Iluziile pierdute*, articolele au farmecul limbii patriarhale]n care]noat[elegant fine\ile g`ndirii moderne [...] Schi\a de moravuri contemporane ca

Fiziologia provincialului]n Ia=i nu poate suferi compara\ie cu proza lui Negruzzi, pe care o imit[. Totu=i Kog[lniceanu, av`nd pasiunea descrip\iei minu\ioase, izbute=te a da un tablou de epoc[plin de detalii, nepre\uit pentru evocarea unei lumi disp[rute.

G. C[linescu, **Istoria literaturii rom`ne de la origini p`n[ ]n prezent**. Edi\ia a II-a, rev[zut[=i ad[ugit[, Bucure=ti, 1985, p. 181, 183.

Cu toate erorile materiale, mai ales privitoare la]nceputurile noastre, =i]n ciuda limitelor g`ndirii lui istorice, Kog[lniceanu r[m`ne pentru secolul s[u model nedep[=it]n concluziile sale esen\iale. Dac[ad[ug[m la aceasta activitatea sa de editor critic al primului corpus de cronici moldovene=ti =i al]nt`iului periodic de documente istorice vechi,]ntr-un interval ce nu dep[=e=te 15 ani, ne putem da seama de meritele lui extraordinare de]nainta= =i de creator]n domeniul istoriei na\ionale...

Meritul literar principal al lui Kog[lniceanu este de ordin teoretic. Prin “introduc\ia” la “Dacia literar[”, g`nditorul enun\[ o adev[rat[ doctrin[, pe c`t de concentrat[, pe at`t de temeinic[. Ideile principale ale direc\iei sale sunt: combaterea imita\iei, manie cov`r=itoare]n literatur[, a traducerilor mediocre,]ncurajarea literaturii originale, cu izvoare de inspira\ie din istoria na\ional[, din frumuse\ile \[rii =i pitorescul poetic al moravurilor; realizarea unei limbi =i a unei literaturi comune pentru to\i; func\ionarea unei critici nep[rtinitoare, cu cru\area persoanelor; excluderea politicii, dar nu =i a moralei; publicarea produc\iilor rom`ne=ti “fie din orice parte a Daciei”, cu condi\ia valorii literare.

+erban Cioculescu,]n **Istoria literaturii rom`ne**, II, Bucure=ti, 1968, p. 434, 443.

Talentul s[u literar const[ ]n spontaneitate,]n introducerea iscusit[a parantezelor de pl[cut[digresiune,]n asocierea fericit[a ideilor =i amintirilor, rezult`nd texte cu un relief personal inconfundabil, redactate ]ntr-o limb[ savuroas[, colorat[ discret =i regional, de o oralitate abia st[p`nit[, teren pe care darul improviza\iei l-a scutit de migala artistic[a compunerii. Oratoria - limpede, elegant[ ]n expresie - nu se resimte de argu\ia retoric[a altora, Kog[lniceanu construind planul cuv`nt[rii =i dezvolt`nd-o cu siguran\[, f[r[c[utarea cu orice pre\ a efectelor. De unde farmecul ei literar,]ntre\inut de c[ldura temperamental[, de pasiunea argumenta\iei, ceea ce confer[via\[=i ad`ncime textului s[u (...).

Linia de for\[a lui M. Kog[lniceanu r[m`ne activitatea de str[lucit]ndrum[tor, f[r[fervoarea mesianic[a unui B[lcescu, dar de o lucid[perspectiv[arhitectonic[, cu o precis[finalitate]ntr-un orizont larg =i luminos, de anvergur[european[.

George Iva=cu, **Istoria literaturii rom`ne**, vol. I, Bucure=ti, 1969, p. 422.

Pun`nd ]n valoare rolul tradi\iei, dar urm[rind consonan\a cu via\a culturii universale, Kog[lniceanu n-a g`ndit la izolarea =ovin[a na\iunilor. Voind s[fim noi]n=ine, n-a respins cuceririle celor din afar[, care, selectate =i asimilate]n acord cu nevoile =i specificul nostru, puteau valorifica, asemenea unui capital str[in, energia =i talentul nostru.

}naintea lui Maiorescu, Kog[lniceanu a]n\eles c[poporul s[u are dreptul la existen\a na\ional[independent[numai]n m[sura unei contribu\ii individuale valoroase la progresul omenirii]ntregi. “Zidirea na\ionalit[\ii” rom`ne=ti trebuie s[ se fac[, de aceea, nu la ]nt`mplare, ci pe temeiul unei civiliza\ii =i culturi serioase, echivalente ale celor din afara hotarelor noastre. Prin urmare, nu tradi\ie cu orice pre\, dar nici inova\ie acceptat[necondi\ionat, ci o dreapt[ ]n\elegere a c[ilor de dezvoltare a poporului prin restabilirea raportului organic]ntre aceste dou[p`rghii ale progresului.

}ntre ceea ce «ispita veacurilor» a l[sat trainic =i ceea ce spiritul nou adaug[valoros, genera\ia de la 1848 a]ncercat s[realizeze o sintez[. Kog[lniceanu i-a dat cea dint`i formulare teoretic[, izvor`t[dintr-o interpretare dreapt[a procesului dezvolt[rii istorice =i culturale.

Maria Platon, **Introducere** la: “Dacia literar[“ sub redac\ia lui Mihail Kog[lniceanu. Studiu introductiv =i edi\ie de Maria Platon, Bucure=ti, 1972, p. XIV-XV.

Cronologic, istoricul este ipostaza dint`i a personalit[\ii sale, poate =i cea mai de seam[, fiindc[tot ce a realizat dup[aceea, ca prozator, ca publicist, ca diplomat, sunt ini\iative ce decurg oarecum din aceast[prim[=i esen\ial[ipostaz[.

Alexandru Zub, **Mihail Kog[lniceanu istoricul**, prefa\[la: M. Kog[lniceanu, Opere, II. Scrieri istorice, Bucure=ti, 1983, p. 5.

Interesul st`rnit ]n r`ndul boierimii =i al t`rgove\ilor de c[tre litopise\e =i cronografe a determinat copierea acestora ]n zeci de variante, dintre care unele sunt ]ndep[rtate substan\ial de redac\ia primar[. A =tiut-o =i Kog[lniceanu, cel dint`i - =i]n multe privin\e cel mai bun - dintre editorii *Letopise\elor*. }nainte de edi\ia din 1845-1852 - suficient[ ]ndestul ca s[r[m`n[, numai prin aceasta, unul din cei mai de seam[ oameni ai neamului - a adunat un num[r impresionant de volume de cronici, pe care le-a cercetat cu aten\ie, p`n[s[stabileasc[textele autentice]ncredin\ate tiparului. Dar, oric`t de m[re\ a fost scopul urm[rit (...) prin publicarea cronicilor, Kog[lniceanu n-a putut da edi\ii critice. Nici n-avea cui s[se adreseze, atunci, asemenea lucr[ri.

Gabriel +trempel, **Studiu introductiv** la: Ion Neculce, Opere, Bucure=ti, 1982, p. 121.

Opera parlamentar[a lui Kog[lniceanu este vie mai ales prin aceea c[ea nu reflect[o oratorie spumoas[=i f[r[con\inut, ci ne dezv[luie nu numai rarele sale]nsu=iri, aria sa larg[de preocup[ri, solu\iile ingenioase pe care le propune unei societ[\i moderne]n curs de constituire, talentul str[lucit, ci =i]ns[=i problematica major[a epcii sale. Pe firul activit[\ii sale parlamentare poate fi reconstituit procesul form[rii =i consult[rii statului rom`n modern.

Dan Berindei, **Studiu introductiv** la: M. Kog[lniceanu, Opere, III, partea I, Bucure=ti, 1983, p. 5.

Opera lui Kog[lniceanu s-a n[scut din cunoa=terea vie\ii reale a celor mul\i, s[raci =i obidi\i ("ridicarea \[ranilor din starea]njosit[", zicea el,]n 1862), este impregnat[de ostilitate fa\[de asupritorii l[untrici =i dinafar[("aristocra\ia ignorant[, sprijinit[de Poarta Otoman[=i cler"), de n[zuin\a ca masele s[-=i f[ureasc[o con=tiin\[cet[\eneasc[("fie=tecare cet[\ean are drept de a se ocupa de trebile statului"), de ideea c[este necesar ca]ntregul popor s[aib[drepturi egale, de libertate =i dreptate social[. Caracterul profund popular al activit[\ii sale]n toate domeniile,]nalta sa con=tiin\[patriotic[=i talentul s[u multilateral au f[cut din Kog[lniceanu un factor puternic]n via\a cultural[=i social-politic[,]ncep`nd cu anul 1837, debutul s[u ]n literatur[, =i p`n[la 1891, anul mor\ii lui.

Dan Simonescu, **Prefa\[** la: Mihail Kog[lniceanu, Tainele inimii. Scrieri literare =i istorice, Bucure=ti, 1987, p. XXXII.